

Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije

Slovenska Karitas, Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci in Svet Katoliških laikov Slovenije so zapisali svoje razmišljanje o temeljnih vrednotah v naši družbi, ki so nujne za celosten in odgovoren razvoj naše družbe in države.

Uvod

Slovenski katoličani smo tako kot vsi drugi državljani poklicani, k odgovornosti za skupno blaginjo ter dobro delovanje države in pravično ureditev družbe, v kateri živimo. Naša odgovornost ni omejena samo na sedanost. Odgovorni smo tudi za prihodnost našega naroda in države.

Naša država doživlja gospodarsko rast, politično uveljavitev in kulturno neodvisnost, kakršnih v svoji zgodovini še nikoli ni bila deležna. Kljub številnim pozitivnim kazalcem pa se spoprijema tudi s številnimi pojavi, ki ne skrbijo le katoličanov. Med temi velja omeniti najpomembnejše:

- Vedno manj mladih v naši državi se odloča za zakonsko in družinsko življenje. Zato nas mednarodne študije po številu sklenjenih zakonskih zvez uvrščajo na zadnje mesto v celotni Evropski uniji. To obenem pomeni, da smo družba, ki se mora zamisliti nad svojim odnosom do zakonske zveze. [1]
- Kljub rahlemu porastu števila rojstev v zadnjem letu se v naši državi letno rodi več kot 12 tisoč otrok premalo, da bi se prebivalstvo obnavljalo. Konec leta 2006 je, po strokovnih ocenah, v našem narodu »manjkalo« že več kot 272.000 otrok. »Demografska zima«, v katero vstopamo, bo imela zaskrbljujoče gospodarske in socialne posledice. Tudi načrtno priseljevanje tujcev tega problema ne bo moglo rešiti. Pridružili se mu bodo še večji – problemi brezposelnosti, vzdržnosti javnih financ, integracije, medkulturnega in mednacionalnega dialoga, sobivanja, sožitja itd. [2]
- Odnos do nerojenega življenja je v naši družbi zelo sporen. Po podatkih *Inštituta za varovanje zdravja RS* je bilo med letoma 1981 in 2004 opravljenih preko 312.000 splavov, kar nas uvršča nad evropsko povprečje. [3] Ob tem velja pomisliti ne samo na demografske, temveč tudi na psihološke in moralne posledice tovrstnih dejanj tako na osebni kot tudi na družbeni ravni.
- Alkoholizem je velik slovenski problem. Karitas navaja podatke, da imamo v naši državi preko 170.000 alkoholikov in njihovih družin. To kaže na hude osebne težave, ki imajo tudi gospodarske in socialne posledice.
- Samomorilnost je naslednji pomemben problem našega naroda. Vsako leto si v naši državi vzame življenje preko 500 ljudi, kar nas med vsemi državami sveta uvršča na tragično peto mesto. To priča, da imamo Slovenci velikokrat vprašljiv odnos tudi do lastnega življenja. [4]
- Revščina je prav tako problem naše države. Po podatkih Statističnega urada RS in Raziskovanja o dohodkih in življenjskih pogojih (EU-SILC) je stopnja tveganja revščine v letu 2005 znašala 11,7 %. Ta podatek ne izraža absolutne, temveč relativno revščino. Pomeni pa, da je leta 2005 v Sloveniji živelo pod pragom tveganja revščine, 11,7 % oseb. V najslabšem položaju so bila gospodinjstva brez zaposlenih članov

(37 %), še posebej tista z vzdrževanimi otroki (59 %), za temi pa enočlanska (43 %) in enostarševska gospodinjstva (22 %) ter pari s tremi ali več vzdrževanimi otroki (15 %), vse neaktivne osebe, med katerimi so še posebej izstopali brezposelni (33 %), samozaposlene osebe (18 %), starejše ženske (25 %) ter najemniki stanovanj (22 %). Stopnja revščine je sicer med manjšimi v EU-27 vendar pa razodeva, da so tudi pri nas številni ljudje v stiski (okoli 200.000), še posebej brezposelni (mladi, starejši in invalidi), upokojenci z nizkimi pokojninami ter ženske in moški – posebno v enostarševskih družinah. [5]

Slovenski katoličani z zaskrbljenostjo spremljamo omenjene pojave. Prepričani smo, da je v ozadju teh in drugih pojavov predvsem vprašanje našega odnosa do temeljnih vrednot. Zato čutimo odgovornost, da si tako na osebni kot tudi na družbeni ravni prizadevamo za okrepitev vrednot življenja, družine, ekonomske varnosti in človekovega zdravja.

Omenjeno odgovornost imamo katoličani za temelj našega osebnega in družbenega odločanja, ki se lahko uresničuje na različne načine. Za pravičnost in skupno dobro delamo v svojem poklicu in v okviru najrazličnejših gibanj in skupin, ki si v našem okolju prizadevajo za uveljavljanje temeljnih vrednot, za spoštovanje dostojanstva sleherne človeške osebe in njenih pravic, za spoštovanje in pospeševanje družinskega življenja, za vzgojo in izobraževanje mladih, za pravično porazdelitev skupnega blagostanja, za solidarnostno podporo tistim, ki so med nami šibkejši, in nenazadnje za resnično svobodo posameznikov in združenj. Svojo odgovornost za našo skupno domovino pa na prav poseben način pokažemo in uveljavimo v trenutku volitev, ko izbiramo posameznike, ki bodo kot zakonodajalci v Državnem zboru ali kot člani vlade sprejemali odločitve in ukrepe, ki bodo odločilno vplivali na naše skupno in zasebno življenje.

Uresničevanje in krepitev odgovornosti vsakega državljanca za skupno dobro in družbeno pravičnost je namen demokratične politične ureditve. Zato želimo tako katoličane kot tudi vse druge ljudi spodbuditi:

- da bi več delali na lastnem ozaveščanju glede družbenih vprašanj,
- da bi svoje probleme posredovali političnim kandidatom,
- da bi spodbujali politične razprave med državljani,
- da bi sprejeli odgovornost javne funkcije in kandidirali na volitvah,
- da bi svojo politično voljo izrazili s svojo udeležbo na volitvah.

I. Povabljeni k osebni presoji

Evangelij katoličanov ne zavezuje k točno določenemu političnemu programu, na podlagi katerega naj bi sodelovali v družbenem in političnem življenju. Cerkev prav tako ne »ponuja političnih rešitev glede vprašanj današnjega časa, saj Bog tovrstne odločitve prepušča svobodni in odgovorni presoji slehernega posameznika.« [6] Uveljavitev pravične družbe namreč ni naloga Cerkve, temveč jo mora ustvariti politika. [7] Vsak katoličan pa je poklican, da o političnih vprašanjih razmišlja, o njih ustrezno presoja in se usposablja za utemeljeno in razumno razločevanje med dobrimi in slabimi političnimi ponudbami. V demokratični skupnosti namreč obstaja več različnih vrst političnih smeri, ki pa nimajo vedno enakih ciljev in tudi ne izhajajo iz enakih življenjskih vrednot. Pa tudi znotraj enakih in jasnih katoliških etičnih načel se ljudje lahko razhajamo glede načinov, kako jih uresničiti. Zato so tako v družbi kot tudi v določeni katoliški skupnosti legitimna raznovrstna politična mnenja, stališča, prepričanja in usmeritve. To nam narekuje, da osebno in trezno presodimo, od koga lahko najbolj utemeljeno pričakujemo, da se bo odločno zavzemal za najbolj pomembne in

odločilne vrednote, brez katerih ni prave prihodnosti za nas. Družba mora namreč temeljiti na vrednotah, ki utrjujejo spoštovanje človekovega dostojanstva, od spočetja do naravne smrti.

II. Nekatera ključna načela katoliškega etičnega in družbenega nauka

Ključna načela katoliškega etičnega in družbenega nauka zagovarjajo vrednote, brez katerih ni prihodnosti. Ob teh vrednotah lahko presodimo, kateri politični programi in kateri ljudje zaslužijo naše zaupanje in podporo na volitvah.

1. Spoštovanje življenja in človekovega dostojanstva

Na osnovi naše krščanske vere verjamemo, da je življenje od spočetja do naravnega konca neskončno velik Božji dar. Človek, ki je ustvarjen po Božji podobi, ima neprecenljivo vrednost in sebi lastno dostojanstvo. Ker je življenje najdragocenejši dar, ki ga lahko posameznik prejme, ga moramo kristjani ljubiti in varovati pred vsemi nevarnostmi, ki ga ogrožajo.

Katoličani verjamemo, da se ljudje lahko svobodno in odgovorno odločamo, vendar pa smo se najprej dolžni zavzemati za spoštovanje človeškega življenja na vseh stopnjah njegovega razvoja od spočetja do naravne smrti. Ko izberemo življenje, se zavzemamo za zaščito vseh ljudi, še posebno za najbolj ranljive in najšibkejše. Posebno varstvo zasluži nerojeno človeško bitje, saj je vsak zarodek že človeško bitje z lastnim človeškim življenjem, ki se želi razvijati ter doseči polnost in samostojnost. Zato moramo gledati nanj kot na člana naše človeške družine.

Če želimo spoštovati življenje, je potrebno še posebno skrbeti za nosečnice, matere in očete v enostarševskih družinah, starejše, bolne, revne, trpeče in ljudi s posebnimi potrebami. Takšna življenjska drža na družbeni ravni spodbuja mir, zmanjšuje nasilje in rešuje spore. Posebna skrb velja umirajočim, ki jih je treba spoštovati in jim stati ob strani vse do njihovega naravnega konca, prav tako pa tudi njihovim svojcem.

Glede na visoko število alkoholikov, samomorilcev, zasvojenih z drogami, umrlih in poškodovanih v prometnih nesrečah in tudi zaradi porasta različnih oblik nasilja v naši družbi lahko od kandidatov za politične funkcije upravičeno pričakujemo, da nam bodo predstavili svoj program, s katerim bi lahko preprečevali in zdravili te globoke rane naše družbe.

2. Skrb za zakon in družino

Zakonska zveza je ljubeč odnos med moškim in žensko, ki je vedno odprt za morebitno novo življenje. Namen zakona je tako ljubezen med zakoncema, hkrati pa tudi posredovanje novega življenja in vzgoja otrok. Zakonska zveza je zato naravna ustanova, ki je obstajala, še preden so nastali vsi družbeni, pravni in verski sistemi, in seže v preteklost dlje od človekovega zgodovinskega spomina. Zato uresničitev zakonske zveze vedno prispeva k skupnemu dobremu. Družba, ki ima prihodnost, vedno zagovarja in poudarja te bistvene cilje zakonske zveze, ki jih lahko prepoznamo s pomočjo našega človeškega razuma in izkušenj. Katoličani verjamemo, da ljubezen med možem in ženo pričuje o veličini in svetosti zakona. Prav zato mora vsaka družba takšno zakonsko zvezo moralno, pravno in finančno podpirati ter varovati. Posebna skrb in podpora zato velja takšnemu družbenemu razvoju, ki bo staršem omogočal usklajevati zakonske in družinske ter na drugi strani delovne obveznosti. Finančno šibkejšim družinam je treba omogočati varno in finančno ugodno nastanitev. Prav tako je potrebno že v času šolskega izobraževanja spodbujati vzgojo za zakonsko in družinsko življenje.

3. Posebna skrb za revne in ostarele

Skrb za revne ni poljubna politična izbira, saj jo zapoveduje evangelij. Jezus je namreč še posebno ljubil slabotne in ranljive, z njimi se je poistovetil in jim oznanil veselo novico. Danes se nam kot posebno ranljivi v naši družbi vse bolj kažejo ostareli, za katere primanjkuje domov in morajo nanje čakati več let, hkrati pa ti domovi pogosto ne ustrezajo vsem potrebam ostarelih in niso na povsem primeren način vključeni v širše okolje. Posebna skrb velja tudi upravičenim zahtevam delavcev (še zlasti tistih z najnižjimi dohodki), da za svoje delo prejmejo človeka vredno plačilo in so soudeleženi pri dobičku podjetij.

Pokojni papež Janez Pavel II. je poudarjal, da se prav v tem, kako je poskrbljeno za najbolj uboge, kaže moralno stanje določene družbe. [8] Katoličani smo zato poklicani, da smo zavezani dobroti in se še posebej zavzemamo za najbolj ogrožene, revne, brezposelne, priseljence in zatirane ter se borimo proti družbenim krivicam. V tem, kako omenjena problematika oblikuje javno politiko, njene cilje in prioritete, pa se kaže človekoljubnost družbe, političnih strank in politikov.

4. Skupno dobro

Skupno dobro je »vsota ugodnih družbenih pogojev, ki skupinam ali posameznikom omogočajo, da se v svojem življenju lahko lažje in bolj polno uresničijo.« [9] Med take ugodne pogoje sodi npr. dobro šolstvo, zdravstvo in socialna varnost, možnosti za zaposlitev, pravični odnosi, učinkovito sodstvo, razvito in konkurenčno gospodarstvo, svobodno in pluralno ozračje itd. Skupno dobro omogoča spoštovanje človekovega dostojanstva slehernega človeka in zadovoljevanje njegovih osnovnih človeških potreb. Skupno dobro je mogoče doseči takrat, ko vsi posamezniki prispevajo h graditvi pravične in poštene družbe, ki spodbuja razvoj vsakega posameznika. Ljudje smo ustvarjeni kot člani družin, ukoreninjeni pa smo v večji skupnosti, narodni in politični (državi). Smo socialna bitja in zato potrebujemo drug drugega. To nam nalaga, da ne mislimo samo nase, ampak skrbimo tudi za druge. To je naša naloga solidarnosti.

5. Prizadevanje za zdravo in čisto okolje

Stvarstvo je Božji dar, ki je namenjen vsemu človeštvu. Zato je varovanje narave izziv za našo državo, kjer ima vsak prebivalec pravico do zdravega in varnega okolja. Za to ni dovolj samo ustrezna pravna zaščita živali in rastlin, temveč se mora temu podrejati tudi gospodarski in tehnološki razvoj. Posebna skrb mora veljati trajnostnemu razvoju, varovanju voda in klimatskim spremembam, ki bodo dolgoročno prizadele predvsem najbolj revne. Čisto okolje je odgovornost vsakogar in odraža našo ljubezen do stvarstva.

III. Prevzemanje odgovornosti v času volitev

V času volitev stranke in njihovi kandidati obljublajo marsikaj. Toda vse, kar nam ponujajo ali obljublajo, ni enako pomembno. Naštete temeljne vrednote so nepogrešljive. Na osnovi tega, kako bi kakšen kandidat odgovoril na naslednja vprašanja, bomo lahko ugotovili, komu lahko damo svoj glas.

1. Kakšno stališče imata kandidat in politična stranka, ki ji pripada, do dostojanstva slehernega človeka, še posebno do človeka s posebnimi potrebami, bolnega,

Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije 2008

ostarelega, brezposelnega, revnega in družbeno obrobnega ter zapostavljenega? Kako se bosta zavzemala za varovanje njegovih temeljnih človekovih pravic?

2. Ali je kandidat (skupaj s stranko, ki ji pripada) pripravljen spoštovati in ščititi življenje slehernega človeka od spočetja do naravne smrti (splav, evtanazija)?
3. S kakšno politiko bodo spodbujali ukrepe za takšno družbeno stanje, ki bo spodbujalo ženske k odprtosti za življenje? Na kakšen način bodo podprli zlasti tiste ženske, ki se soočijo z nepričakovano oz. neželeno nosečnostjo, tako v času same nosečnosti kot tudi po rojstvu otroka?
4. S kakšnimi sredstvi bodo pomagali ohraniti zakonsko zvezo med moškim in žensko, ki je temelj družbe in najboljši prostor za posredovanje življenja in vzgojo otrok?
5. Kako si bodo prizadevali za dvig rodnosti? Katere načine predlagajo za olajšanje postopkov mednarodne posvojitve otrok neplodnim parom?
6. Kako si prizadevajo za boljšo pripravo mladih na zakonsko in družinsko življenje (v šolskih programih, neposrednih pripravah na poroko in spremljanju že poročenih)?
7. Kako si bodo prizadevali za zmanjšanje razvez in za lajšanje negativnih posledic pri razvezanih zakoncih in pri otrocih?
8. Kakšne ukrepe predlagajo za podporo staršem in družinam pri vzgoji otrok in pri izpolnjevanju njihove dolžnosti, da skrbijo za svoje ostarele sorodnike?
9. Kako bodo poskušali rešiti problem pomanjkanja cenovno ugodnih in bivalno ustreznih stanovanj za mlade družine?
10. Kakšne ukrepe predlagajo za zaščito pravic žensk in moških tako v domačem okolju kot tudi v poklicnem okolju? Kakšne ukrepe predlagajo za zmanjšanje nasilja še zlasti nad ženskami in otroki?
11. Kako bodo poskušali zmanjšati čedalje večje razlike med bogatimi in revnimi prebivalci Slovenije?
12. Kako bodo zagotovili socialno varnost delavcem z najnižjimi osebnimi dohodki in brezposelnimi? Ali bodo spodbujali zaposlovanje mladih in vključevanje starejših v njim prilagojene pred upokojitvene programe?
13. Kako si bodo prizadevali za uveljavitev družbene odgovornosti gospodarskih družb in drugih pravnih oseb?
14. Kako si bodo prizadevali za spoštovanje nedelje kot dela prostega dneva, ki je namenjen družinskemu, rekreativnemu in duhovnemu življenju?
15. Kako bodo vsem slovenskim državljanom in priseljencem (še posebno revnim in starejšim) poskušali omogočiti dostop do zdravstvene oskrbe in dolgotrajne zdravstvene nege na domu?

Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije 2008

16. Kako si bodo prizadevali za socialno varnost ljudi s posebnimi potrebami (invalidov, duševnih bolnikov itd.)
17. Kako bodo poskrbeli in zagotovili, da bosta genska in reproduktivna tehnologija spoštovali, varovali in spodbujali človeško življenje in dostojanstvo?
18. Kako si bodo v naši državi prizadevali za zmanjšanje samomorilnosti in različnih škodljivih odvisnosti (alkoholizma, narkomanstva itd.)?
19. Kako si bodo prizadevali za boljšo in učinkovitejšo cestno varnost?
20. Kako bodo zagovarjali pravico staršev do dejanske svobodne izbire na področju šolstva, še zlasti ko gre za financiranje zasebnega šolstva, ki ga izvaja Katoliška cerkev in druga civilno-pravna združenja?
21. Ali so odprti za priznanje poslanstva in vloge Cerkve na področju sociale, šolstva in zdravstva?
22. Kako bodo poglobljali odnos do slovenskih kulturnih izročil in identitete, ki neločljivo vsebujejo tako narodne kot verske (krščanske) razsežnosti?
23. Kako bodo zakonsko omejili igralniško dejavnost in blažili negativne posledice že obstoječe igralniške dejavnosti?
24. Kako si bodo prizadevali za medkulturni in medverski dialog ter za učinkovitejšo integracijo priseljencev v slovensko kulturno okolje?
25. Kako si bodo prizadevali za spravo v naši družbi, ki je zaradi preteklih dogodkov še vedno razdeljena?
26. Kako bodo spodbujali skrb za zdravo in čisto okolje in zmanjšali izpuste toplogrednih plinov?
27. Kako bodo pomoč, ki jo Republika Slovenija prispeva za države v razvoju, povečali tako, da bo do leta 2015 znašala vsaj 0,33 odstotka bruto družbenega proizvoda? Ali si prizadevajo za posredovanje pomoči revnim preko župnij slovenskih misijonarjev in misijonark?

Sklep

Volitve so čas, ko so državljani povabljeni k odločanju o svoji prihodnosti. Katoličani naj bi razumeli, da je udeležiti se volitev in voliti prave kandidate pomembna moralna dolžnost, saj s preudarno in dobro izbiro prispevamo k skupnemu dobremu celotne družbe. Zato ne moremo oddati svojega glasu na volitvah, ne da bi predhodno razumno pretehtali in razločili med različnimi političnimi ponudbami in vrednotami.

To razločevanje zahteva od nas:

- a) da poznamo in sprejemamo temeljna načela katoliškega pogleda na človeka in njegovo življenje v družbi;

Odgovorni za življenje in prihodnost Slovenije 2008

- b) da se seznanimo s programi, ki jih imajo stranke, katerim pripadajo kandidati, in
- c) da dobro premislimo, kateri politični kandidati zagotavljajo, da bodo spoštovali in uveljavljali vrednote, ki jih imamo katoličani za bistvene in nepogrešljive za našo srečno prihodnost.

Ko katoličani kritično presojava, sodelujemo v družbenem dialogu in odgovorno oddamo svoj glas na volitvah, ravnamo v skladu s svojo vero in vestjo ter izpolnimo svojo državljansko pravico in dolžnost.

Naše sodelovanje v politiki se ne konča takrat, ko so objavljeni volilni izidi. To je pravzaprav šele začetek. Katoličani smo poklicani, da gradimo zdrave skupnosti. Eden izmed pomembnih znakov zdrave skupnosti se kaže v tem, da dobro poučeni in odgovorni državljani svoje politične predstavnike vključujejo v nenehen politični in javni dialog o perečih družbenih vprašanjih ter pazljivo spremljajo njihova stališča in delovanje v javnosti. Od katoličanov ne moremo pričakovati manj, saj smo poklicani k odgovornosti za življenje in tudi za prihodnost Slovenije.

Na koncu se želimo zahvaliti vsem, ki na volitvah kandidirajo, pa tudi tistim, ki opravljajo kakršno koli politično funkcijo, ne glede na njihovo versko pripadnost. S svojim vključevanjem v politično življenje in zavzemanjem za zgoraj našete vrednote velikodušno prispevajo k skupnemu dobremu.

Podpisani:

**Komisija
Pravičnost in
mir pri SŠK**

Karitas

Viri:

1. SURS, *Sklenitve in razveze zakonskih zvez*, Slovenija, 2006. www.stat.si (maj 2008).
2. Čepar D., *Koliko nas manjka? - Še je čas!*, 10. mednarodna multikonferenca INFORMACIJSKA DRUŽBA - IS 2007; v: *Slovenija pred demografskimi izzivi 21. stoletja*, zbornik (uredila J. Malačič in M. Gams), str. 5-8, Institut "Jožef Stefan", Ljubljana, oktober 2007.
3. IVZ, *Fetalne smrti - časovni prikazi*, 2004. www.ivz.si (maj 2008).
4. IVZ, *Umrli za posledicami nezgode, samomora in uboja po starostnih skupinah, spolu in zunanem vzroku smrti, Slovenija 1994-2006*, Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva, Inštitut za varovanje zdravja 2008. www.stat.si (maj 2008).
5. SURS, *Izjava ob svetovnem dnevu revščine 2007*, www.stat.si (maj 2008).
6. Kongregacija za nauk vere (2002), »Okrožnica: O nekaterih vprašanjih v zvezi s sodelovanjem katoličanov v političnem življenju«, št. 3.
7. Papež Benedikt XVI., *Okrožnica Bog je Ljubezen*, CD 112, Družina, Ljubljana 2006, 28.
8. Papež Janez Pavel II., *Poslanica za svetovni dan miru* (2001), »Medkulturni dialog za graditev civilizacije miru in ljubezni«, 8.
9. *Katekizem Katoliške Cerkve*, Družina, Ljubljana 1993, čl. 1906.

Spletne strani:
www.Karitas.si
www.Pravicnost-mir.rkc.si
www.skls.si

Zgibanke lahko naročite na naslovu:
Komisija Pravičnost in mir
Ciril-Metodov trg 4 p. p. 1990
SI – 1001 Ljubljana
e-pošta: kpm@rkc.si